

ERNST VAN DEN ENDE, DIRECTEUR PLANT SCIENCES GROUP

ERNST VAN DEN ENDE:

‘Durf visionair te z

Sinds 1 januari 2015 is er geen Productschap Tuinbouw meer. Collectief geld voor onderzoek is aanmerkelijk minder vanzelfsprekend. Voor directeur Ernst van den Ende van de Plant Sciences Group van Wageningen UR geen onoverkomelijk probleem. ‘Geen geld in Nederland? Dan komt het wel uit het buitenland.’ Sombere past hem niet. ‘Kansen? Ja, kansen!’

Tekst:
Arie Dwarswaard
Fotografie: René Faas

Het gesprek begint ermee en eindigt ermee. Kansen. Ernst van den Ende, directeur van de Plant Sciences Group van Wageningen Universiteit en Research bekijkt de wereld vanuit dat perspectief. Na zijn studie aan diezelfde universiteit kwam hij na onderzoek in achtereenvolgens kool en appels terecht op het toenmalige LBO in Lisse. Daar maakte hij samen met Kees Bastiaansen veel indruk met een waarschuwingssysteem voor vuur in tulp, en later ook lelie en gladiool. Via de posten van teamleider en business unit manager PPO Bollen en Bomen kwam hij in 2009 terecht in Wageningen als directeur van de gehele plantengroep. Daaronder vallen naast PPO ook PRI en het departement Plant van Wageningen Universiteit. In totaal werken er 1.100 medewerkers, waaronder een groot aantal promotiestudenten. Hoe internationaal deze groep is georiënteerd blijkt uit het feit dat van de 1.100 medewerkers er 500 uit het buitenland afkomstig zijn. Wageningen Universiteit is de enige Nederlandse universiteit met een internationale accreditatie.

Net als zoveel andere onderzoeksinstituten is ook de Plant Sciences Group voor een deel afhankelijk geweest van collectief geld. Dat is met het verdwijnen van het PT vrijwel

verdwenen. Bij PPO in Lisse en Randwijk zijn in totaal 22 banen verdwenen. Blijft er nog voldoende perspectief over voor de onderzoekslocatie in Lisse?

“We hebben afgelopen jaar in Lisse een reorganisatie moeten doorvoeren. Tegelijkertijd is door de komst van Hobaho er wel een heel mooi complex ontstaan dat fungeert als kenniscentrum. Het is nu echt een ontmoetingsplek geworden van onderzoek en praktijk. De opgave vanuit de sector is wel om in deze locatie te blijven investeren met onderzoek, anders houdt het daar op.”

Komt daarmee de internationale positie van Nederland niet in gevaar?

“Die kans is zeker aanwezig. Het initiatief is decennialang genomen vanuit het collectief, en dat is nu volledig verdwenen. Ik heb dat proces met verbazing bekeken. Zowel ondernemers als het PT zelf hebben onvoldoende tegenwicht geboden tegen de groep die het PT wilde afschaffen. Ik mocht zelf nog mijn inbreng leveren in een bijeenkomst in de Tweede Kamer. De argumenten die daar door de tegenstanders werden ingebracht en voor zoete koek door de politiek werden geslikt waren soms bedroevend. Op dat moment had ik mijn geloof in de politiek wel even verloren.”

ijn'

Blijft de vraag wat de sector nog mag verwachten van PPO in Lisse...

"Ik zou graag zien dat ondernemers bij bloembollenonderzoek niet direct aan Lisse denken, maar aan Wageningen. PPO Lisse is een onderdeel van een veel groter geheel, waar heel veel expertise is te vinden op allerlei gebieden. De regionale vestigingen zijn uniek in de wereld. In mijn optiek is dat het primaire loket voor de sector. Maar het is niet de enige plaats waar het gebeurt. Als ik zie wat er hier in Wageningen met grote regelmaat nog voor grote stappen worden gezet. Zo gaat het karakteriseren van genetische eigenschappen steeds sneller. Van dergelijke ontwikkelingen word ik enthousiast. Dit is maar een voorbeeld, maar kijk ook eens naar de snelle opkomst van LED-verlichtingen, de robotisering in de kasteelt, de mogelijkheden van 3D-printen. Lange tijd hebben we ons gericht op het maximaliseren van de opbrengst van allerlei gewassen, nu gaat het ook om de inhoud van planten. Er zijn nog zo veel mogelijkheden."

Maar wie moet dat dan oppakken?

"Dat is veel lastiger dan een paar jaar terug. Wat ik nu zie gebeuren is altijd mijn grootste angst geweest. Individuele bedrijven die kapitaalkrachtig genoeg zijn komen met onderzoeksvoorstellen. Die kunnen wij uitvoeren, maar de kennis die dat oplevert blijft beperkt tot de opdrachtgever. En dat terwijl ik mij altijd heb sterk gemaakt voor de stelling 'Kennis delen is kennis vermeerderen.' Daar zijn we als agrarisch Nederland groot mee geworden, daar kijkt heel het buitenland met grote ogen naar. En datzelfde buitenland kan dan ook volstrekt niet begrijpen dat wij die collectiviteit niet meer hebben. Wat ik wel een goed initiatief vind is de in november opgerichte Club

van 100 in de glastuinbouw. Die bedrijven betalen een lidmaatschap en daarmee krijgen ze toegang tot al het onderzoek dat bij Wageningen Glastuinbouw plaatsvindt. Initiatieven op gewasniveau zoals voor tulp en lelie zijn aardig, maar daarbij draait het toch vooral om kortetermijnoplossingen. Juist het langetermijnonderzoek komt daardoor onder druk te staan. Dat type onderzoek is minstens zo belangrijk geweest als het onderzoek naar het bestrijden van een schimmel zus of virus zo. Als je gaat kijken naar de ontwikkeling van allerlei teelten dan is de inbreng van het langetermijnonderzoek naar mijn mening essentieel."

Het Topsectorenbeleid vangt deels het collectieve onderzoeksgeld. Ik hoor uit betrouwbare bron dat de kans op honorering niet zo groot is en de aanvragen veel tijd vergen. Is dit herkenbaar voor jou als betrokkene bij het Topteam Uitgangsmateriaal?

"Om met het laatste te beginnen: we werken er aan om de aanvraagprocedure minder bureaucratisch te laten zijn. Ik snap ook dat het nog wennen is voor bedrijven en instanties om hierin de weg te vinden. Tegelijkertijd is het ook zo dat sectoren zelf daarin de taak hebben om hun ondernemers daarin te helpen. Ook hier zie ik toch vooral voorstellen die gaan over kortetermijnproblemen. De echte doorbraken zullen hier niet uit voortkomen. Ik denk dat het bedrijfsleven zich heel goed moet realiseren dat de overheid geen geld in onderzoek investeert als de sector het zelf ook niet doet. Op dat punt zou ik zeggen: 'Durf visionair te zijn.'"

Is het verminderen van het collectieve geld voor de Plant Sciences Group een bedreiging?

"Nee, dat is niet het geval. De reden is heel eenvoudig. Als ik niet

voldoende geld in Nederland kan vinden, dan vind ik het wel in het buitenland. Ik kom vanuit mijn functie regelmatig in andere landen en wat daar gebeurt is zeer de moeite waard. Natuurlijk doen wij het goed, maar we zijn op wereldschaal ook maar weer een speldenknop. Heel veel ontwikkelingen waar wij gebruik van maken, komen oorspronkelijk uit het buitenland. Neem bijvoorbeeld de suikermeting die in lelies volop plaatsvindt. Die komt oorspronkelijk uit de teelt van kiwi's. Ik ben erg geïnteresseerd in gewassen als rijst, soja en andere granen. Daar zit het geld als het om onderzoek gaat. Bovendien zijn er landen waar nu juist wel het belang van een goed functionerende landbouw wordt gezien en waar de overheid dan ook geld wil investeren. Neem Duitsland, dat per jaar 60 miljoen beschikbaar stelt voor onderzoek in de tuinbouw. Dat is drie keer zo veel als dat de Nederlandse regering overheeft voor onderzoek in de tuinbouw, terwijl de tuinbouw in Nederland drie keer zo groot is als in Duitsland."

Wat heeft de Plant Sciences Group te bieden als het gaat om voor de bloembollensector lastige problemen zoals het wegvallen van Formaline en Actellic?

"Wij kunnen in ieder geval met de sector meedenken over mogelijke oplossingsrichtingen. Binnen de Plant Sciences Group is vanuit zoveel disciplines expertise aanwezig. We hebben naast PPO en PRI nog 23 leerstoelgroepen. Er zijn heel veel slimme onderzoekers die weten hoe ze kennis moeten verzamelen en toepassen. Maar veel van de problemen in de sectoren vergen een meerjarig onderzoek en als daar onvoldoende geld voor beschikbaar is, dan houdt het op."

Hoe dicht zit de Plant Sciences Group op de praktijk?

"Dicht genoeg. Voor veel ondernemers begint de onderzoeksvraag bij de regionale locaties van PPO. Vaak heeft een teler een vraag en is het aan de onderzoeker om na te gaan wat er nog meer achter zit dan alleen die vraag. Vooral onze gewasspecialisten zijn goud waard in dergelijke gesprekken. Die hebben zo'n brede oriëntatie. Maar ook hier in Wageningen komen ondernemers langs. Helaas zie ik in Wageningen weinig mensen uit de bloembollensector."

Een van de hoogleraren binnen het departement Plant is professor Richard Immink. Hij is voor vijf jaar bijzonder hoogleraar bloembollen. Hoe bijzonder is het dat de sector zijn eigen hoogleraar heeft?

"Dat is heel bijzonder. Op dit moment is de bloembollensector de enige die zo'n leerstoel heeft. Hier ligt de nadruk nog wel op fundamentele zaken, zoals bijvoorbeeld bloemaanleg. Richard werkt met een aantal PhD's en heeft collega-hoogleraren in andere vakgebieden die inspirerend zijn, zoals metabolomics en plantenfysiologie. Na vijf jaar kan de leerstoel worden voortgezet, mits er voldoende financiering voor is."

Hoe zie je de toekomst van het plantkundig onderzoek?

"Kansrijk. We kunnen nog zo veel stappen zetten, daar ben ik echt enthousiast over. Wereldwijd staan de onderwerpen voedsel en duurzaamheid dagelijks in de belangstelling. Daar liggen echt heel veel kansen waar onderzoekers mee aan de slag kunnen. En de bloembollensector zelf heeft natuurlijk ook een unieke positie. We zijn wereldspeler en dat is uniek. De kunst is om dat zo te houden. Dat gaat echter niet vanzelf. Innovatie is essentieel en afzet ook. Werk genoeg dus voor de komende tijd."